

1. A források és a saját tudásod alapján mutasd be az ókori Spárta államszervezetének működését! Esszédben térj ki a politikai tisztségekre és intézményekre is! (7 pont)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	
Feladatmegértés	A megadott témáról ír, attól nem tér el. Spárta államszervezete.	4
Tájékozódás térben és időben	M: A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T: Peloponnészoszi-félsziget (ókori Hellász, Lakónia), i.e. X.-I. század (ennél szűkebb behatárolás is elfogadható)	4
Szaknyelv	M: A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T: Népgyűlés (apella), Vének Tanács (geruszia), király, ephorosz (felügyelő), arisztokratikus állam, helóta, perioikosz	4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a mellékletekből kikövetkeztethető információk s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Rögzíti, hogy mit jelent az arisztokratikus köztársaság fogalma. Részletezi az ábra alapján az államszervezetet, ahol részletesen leírja az egyes tisztségeket, s azok hatáskörét. Ephoroszok a tényleges irányítók, e mellett a két király (vallási, hadvezér) illetve a geruszia(vének tanácsa, 28 fő 60 év feletti), apella, népgyűlés aki jóváhagyja a geruszia által előterjesztett javaslatot. T: Az ábra alapján felvázolja az egyes társadalmi rétegeket. Kitér arra, hogy mi az egyes csoportok hatásköre. Körüllalók/perioikoszok, helóták, spártai polgárok. Spártai polgár: szabad, politikai joggal rendelkezik, 30 év felett a népgyűlés tagja. Körüllakók: betelepült idegenek, személyükben szabadok, iparral foglalkoznak, katonáskodniuk, adózniuk kell. Helóták: jogfosztott őslakók, ingóságokkal rendelkezhetnek, az állam tulajdonában vannak, bármikor megölhetik őket.(krüpteia)	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A diák a spártai államszervezet működéséről ír, bemutatva a főbb tisztségeket. T: Rögzíti az államformát (arisztokratikus köztársaság), részletezi az ábrán látható intézményeket, tisztségeket. Tisztségek hatásköréről, megszerzéséről ír. 2 király: hadvezér, vallási vezető; geruszia: 60 év feletti, törvény előterjesztés, felosztatás; apella: jóváhagyás, tagjai 30 év felett; ephorosz: 30 év feletti, választás útján T: A népgyűlésben minden 30. életévét betöltött spártai részt vehetett, de ez korlátozottabb, mint az athéninál,	8

	gyakorlatilag igennel vagy nemmel szavazhat. A tényleges hatalom két intézmény kezében volt, az egyik a geruszia (Vének Tanácsa), amely a két királyból és 28 vénből állt. A királyok szerepköre korlátozott, háborúban hadvezérek, békében vallási szertartások irányítói voltak. A Vének Tanácsa tehetett javaslatot a népgyűlésnek (60. évüket betöltött polgárok lehetnek a tagjai választással), ha az apella kedvezőtlen döntést hozott, feloszlathatták azt. A másik intézmény az öt ephorosz volt, akiknek a tevékenysége az ellenőrzésből, bíraskodásból, rendőri felügyeletből állt. Tagjai lehetnek 30. évüket betöltött polgárok, egy évre választották őket. A tekintély az életkorral nőtt. Arisztokratikus állam, szemben Athénnal, amely demokrácia.	
Megszerkesztettség nyelvhelyesség	A diák nagyobb helyesírási hiba nélkül egész mondatokban fejezi ki gondolatait.	2
Összpontszám,	osztó: 4	28
Vizsgapont		7

2. Ismereteid, a források (és az atlasz) segítségével mutasd be a korai (VII-XIII. századi) arab világ terjeszkedését! Esszédben térj ki a hódítás irányaira és fordulópontjainak jelentőségére is! (16 pont)

Feladatmegértés	A diák, az arabok VII-XIII. századi terjeszkedéséről, annak irányairól, fordulópontjairól ír, a témától legfeljebb röviden, a politikai/ideológiai háttér, kulturális hatás erejéig tér el.	8
Tájékozódás térben és időben	622 és 1291 közötti időszak; Arab-fsz. (Mekka, Medina), Közel-Kelet (<i>Talas</i> [751], a Földközi-tenger teljes délnyugati és délkeleti partvidéke; Damaszkusz (635), Jeruzsálem (1099, 1187), Akkon (1291) Ibériai-félsziget; Gibraltár (711), Pireneusok, Poitiers (732), (<i>Kisázsia:Akronion</i> [740], <i>Manzikert</i> [1071])	4
Szaknyelv alkalmazása	kalifa, (de)centralizált, dzsihád, muszlim, iszlám, omajjádok, abbászidák, frank, Szent Város, Szentföld, reconquista háború, keresztetek, stb.	6
Források alkalmazása	A kép alapján érinti a gibraltári (ibériai) átkelést (<i>a kulturális hatást</i>). A szöveges források felhasználásával említi dzsihád szerepét, kiemeli hódítás intenzitását, poitiers-i frank (<i>és a bizánci</i>) győzelmek jelentőségét, a reconquista-keresztet háborúk keresztény-izslám ellentétét (<i>annak végkimenetelét</i>).	10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A diák feltárja a terjeszkedés sikerének okait: T: A gyors hódításokat elősegítette, hogy a korábbi háborúkban agyonadóztatott tömegek szabadítóként	12

	<p>tekintettek az arabokra, a területek többségén az iszlám is könnyen meggyökeresedett. A kereskedelem által felvirágzó városok és a központosított hatalom biztosították az arabok gazdasági és katonai erejét, melyet ideológia alapon a dzsihád (hitetlenek ellen folytatott szent háború) „tüze” is hajtott.</p> <p>T: Kezdeti gyors hódítások: Mohamed halálát (632) követően, a kalifák pár évtizeden belül elsöpörték kimerült perzsa államot (635-642; Szíria, Mezopotámia, Palesztina, Egyiptom), Az Omajjád-dinasztia alatt (661-750) Keleten az Indus völgyéig hatoltak, nyugaton, Tarik átkelését követő két évtizedben az egész Hispániai-fsz. fennhatóságuk alá került. <i>(AzAbbászidák a közép-ázsiai Talasznál 751-ben már a kínaiakra mértek vereséget.)</i></p> <p>T: Első fordulópontot (kerek 100 év után), az újonnan megerősödött frankok (732 – Poitiers) és a bizánciak (740 – Akronion) arabok feletti győzelme(a keresztény Európát fenyegető veszély elhárulása) jelentette. A 8.század második felétől, a 11.századig (a reconquista és az első keresztes háborúk sikerével jól jellemezhető) általános hanyatlás jellemezte a decentralizálódó iszlám világot. 1085-re Ibériában már Toledo, majd 1099-ben elesett Jeruzsálem is.</p> <p>T: Második fordulópont: A 12. század második felében Szaladin személyében vezérre lett arabok visszafoglalták a Szent Várost, majd (Akkon bevételével) végleg felszámolták a szentföldi keresztes államokat, (a levantei kereskedelem felügyeletével) új virágkort hozva az iszlám világra.</p> <p><i>(T: Kitekintés: Említi az arab világ Európára gyakorolt kulturális, tudományos hatását, a későbbi Oszmánok több évszázados jelentőségét vagy az iszlám világ mai szerepét.)</i></p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített és nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	8
Összpontszám:	osztó: 3	48
Viszgapont:		16

3. Mutasd a források és saját ismereteid alapján az angol polgári forradalom különböző parlamentjeit és azok kialakulását, valamint a dicsőséges forradalom vívmányait és jelentőségét! (7 pont)

Feladatmegértés	A diák bemutatja a különböző parlamenteket, valamint a dicsőséges forradalom során kialakult	4
-----------------	--	---

	alkotmányos monarchia rendszerét.	
Tájékozódás térben és időben	M: A diák a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. Pl. 1689 Jognyilatkozat, 1640-1642 Rövidparlament, 1640-1689 angol polgári forradalom, Oliver Cromwell	4
Szaknyelv alkalmazása	M: A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T: rövid parlament, hosszú parlament, csonka parlament, szentek parlamentje, Jognyilatkozat (Bill of Rights), alkotmányos monarchia, hatalmi ágak,	4
Források alkalmazása	M: A diák beépíti a forrásban található információt a válaszaiba és abból következtetéseket von le. T: A Jognyilatkozat alapján kiemeli a különböző szabadságjogokat, rögzíti az uralkodó szerepének csökkenését. T: Az első kép alapján rögzíti a hatalmi ágak szétválasztását és kölcsönös ellenőrzését. T: A második kép alapján ír az angol forradalom szakaszairól, valamint megállapítja, hogy az államforma és a törvényhozás is folyamatosan változott.	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A diák feltárja a különböző parlamentek kialakulásának körülményeit és okait, jól leírja a dicsőséges forradalom jelentőségét. T: Rövid parlament időszaka: Károly ekkor terjesztette elő kéréseit, vagyis az adók megszavazását. T: Károlynak még mindig nem volt elegendő pénze egy erős hadsereg felállítására, ezért 1640 őszén ismét összehívta a parlamentet. Ez volt a hosszú parlament időszaka (egészen 1653-ig folytak az ülések). T: Cromwell kiűzte a presbiteriánusokat a parlamentből, melyben mindössze 100 independents képviselő maradt ("csonka parlament"). T: Oliver átalakította az intézményrendszert. Megszüntette a csonka parlament működését, és helyére a saját híveiből kinevezett Szentek Parlamentjét állította. Ezzel Cromwell katonai diktatúrát vezetett be Angliában. Részletezi Oliver Cromwell szerepét. T: Kitér a három hatalmi ág működésére: <ul style="list-style-type: none"> • Parlament: törvényeket hoz a képviselők többségi szavazása alapján • Kormány: Végrehajtja a parlament által hozott törvényeket 	8

	<ul style="list-style-type: none"> • Bíróságok: függetlenek a parlamenttől és a kormánytól egyaránt. <p>T: Megállapítja, hogy a dicsőség forradalom és a Jognyilatkozat hatására olyan politikai rendszer épült ki, amely megakadályozta az abszolutizmus és az egyeduralkodó visszatérését, valamint mintát adott a későbbi parlamentáris rendszereknek.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	2
Összpontszám:	osztó: 4	28
Vizsgapont:		7

- 4. A feladat a földrajzi felfedezésekre vonatkozik. A megadott források és saját ismereteid alapján ismertesd a földrajzi felfedezések gazdasági hatásait! Válaszodban térj a kereskedelmet és Európa gazdaságát érintő változásokra, valamint azok közvetlen kiváltó okaira! (16 pont)**

Feladatmegértés	A tanuló a források segítségével bemutatja a földrajzi felfedezések gazdasági következményeit, hatásait Európára és a világkereskedelemre, esetlegesen kitér a gazdasági változások okozta társadalmi változásokra.	8
Tájékozódás térben és időben	<p>M: A tanuló a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T: Rögzíti a felfedezések megindulásának idejét (15. sz. vége); valamint hatásainak kibontakozásának idejét (16. sz. eleje). Megjelöli a felfedezések által érintett területeket (Amerika, India) stb.</p>	4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M: A tanuló helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T: Szakszerűen alkalmazza az alábbi fogalmakat: világkereskedelem, agrárrolló, agrárkonjunktúra, kontinentális munkamegosztás, árforradalom, manufaktúra, gyarmatosítás, bővülő piac, konkvisztádor, karavella, kereskedelmi útvonal stb.</p>	6
Források alkalmazása	<p>M: A tanuló beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T: kereskedelem ábrája: leírja a különböző árucikkek áramlási irányát; következtet a kibontakozó világkereskedelemre; következtet a nemesfém Európából történő kiáramlására</p>	10

	<p>T: árforradalom ábrája: leírja a nemesfémek értékének csökkenésének okát, rögzíti a mezőgazdasági- és iparcikkek árának megugrását az pénz vásárlóerejének csökkenéséből kifolyólag</p> <p>T: szöveges forrás: következtet a levantei kereskedelem hanyatlására</p> <p>T: Ír a kontinentális munkamegosztásról.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M: A tanuló alapvetően István király állam- és egyházszervező munkáját mutatja be.</p> <p>T: az Atlanti-óceán szerepe nagymértékben megnőtt → kibontakozó világkereskedelem</p> <p>T: levantei kereskedelmi útvonal hanyatlásnak indult</p> <p>T: a Hanza forgalma fellendült</p> <p>T: új növények: krumpli, paprika, bab stb.</p> <p>T: gyarmatárúk: dohány, kaucsuk, kakaó stb.</p> <p>T: árforradalom = a beáramló nagymennyiségű nemesfém az arany és az ezüst leértékelődéséhez vezetett ⇔ mezőgazdasági- és iparcikkek kereskedelme megnőtt</p> <p>T: gyarmatosítás → bővülő piac → virágzó kereskedelem (→ felhalmozódott tőke → a tőke a termelés felé irányul → bekerítések)</p> <p>T: éhínség megszűnése → dem. robbanás és a növekvő kereslet hatása = a céhek nem tudják kielégíteni az igényeket → manufaktúrák létrejötte</p> <p>T: manufaktúra:</p> <ul style="list-style-type: none"> • részekre bontott munkafolyamatok • tömegtermelés • olcsó, szakképzetlen munkaerő • termék: kevésbé minőségi ⇔ alacsony ár <p>T: átalakuló társadalom = tőkés társadalom kibontakozása</p> <p>T: Új világgazdasági rendszer alakult ki (centrum-periféria): Iparosodott nyugat-európai országok késztermékekkel kereskedtek a kelet/közép-európai illetve latin-amerikai országokkal, akik cserébe élelmet és nyersanyagokat biztosítottak. (kontinentális munkamegosztás)</p>	12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	8
Összpontszám:	osztó: 3	48

Vizsgapont:	16
-------------	----

5. A feladat a tatárjárással kapcsolatos. Mutasd be a források és saját ismereteid alapján hogy mik voltak IV. Béla legfontosabb intézkedései a tatárjárás után! (7pont)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	
Feladatmegértés	A diák a tatárjárást, annak következményei mutatja be. Válaszaiban felhasználja és értelmezi a forrásokat, lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	4
Tájékozódás térben és időben	M: A diák a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T: Rögzíti IV. Béla uralkodásának idejét 1235-70 T: Rögzíti tatárjárás éveit 1241-42, Muhi csata 1241. április 11.	4
Szaknyelv alkalmazása	M: A diák helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T: kunok, nádor, bevándorlás, báró, várjobbágy, tatárjárás, kővár	4
Források használata	M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T: Említi a különböző etnikumok bevándorlását és letelepítését. T: Említi a várszerkezet átalakítását, a várépítés támogatását. T: Kiemeli IV. Béla politikájának szerepét („második honalapító”).	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A vizsgázó bemutatja IV. Béla intézkedéseit és az ország újjászervezését. T: 1241 márciusában az események felgyorsulnak, Kötöny és kíséretének lemészárolása után a királyi haderő legyengül T: fizikai pusztulás mellett lelki megrázkódtatás T: emberélet és anyagi javak veszteségei T: az ellenség távozása után másodlagos pusztulás, a vetés elmarad, temetetlen halottak, betegségek-járványok, vizek fertőzöttsége T: demográfiai változások, a Kárpátokon túlra vándorol a lakosság egy része T: fordulópontot hoz IV. Béla uralkodási politikájában: gyakorlatias és céltudatos intézkedések T: 1242 tavaszán kivonuló tatár seregek romokba döntött, megfélemlített országot hagynak maguk	8

	<p>után</p> <p>T: Béla hozzájárult a hadsereg fejlesztéséhez, a lehetséges támadások kivédéséhez (páncélos lovasság)-> emellett földeket adományoz, ezt bizonyos létszámú katonaállításhoz kötötte</p> <p>T: Várakat építtet -> kb. 100 erődítmény épül</p> <p>T: lakatlan területek benépesítése-> kunok visszatelepítése az országba</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A diák nagyobb helyesírási hiba nélkül egész mondatokban fejezi ki gondolatait.	2
Összpontszám:	osztó: 4	28
Vizsgapontszám:		7

- 6. A feladat I. István valláspolitikájával kapcsolatos. A források és saját ismereteid alapján mutasd be István egyházszervező tevékenységét a törvényei alapján! Válaszodban térj ki az egyház szerepére István államában! (16 pont)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	
Feladatmegértés	A diák ismerteti István valláspolitikájának szükségességét, bemutatja a nyugati keresztény egyházszervezésének okait és következményeit.	8
Tájékozódás térben és időben	<p>M: A diák a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T: Az események Magyarországon, államalapítást követően, István uralkodása alatt történnek (1000/1001-1038)</p>	4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M: A diák helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T: egyház, egyházmegye, kereszténység, püspök, tized, templom, apátság, érsekség, egyházmegyéék, böjt, mise.</p>	6
Források használata	<p>M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T: Megállapítja, hogy a vallás hatalmazza fel a királyt, az egyházi személyeket a világiak fölé helyezi hierarchikusan.</p> <p>T: A kép alapján a diák megemlíti a magyar egyház főbb közigazgatási egységeit, ezeknek a központjait (Esztergomi érsekség, kalocsai érsekség stb.)</p> <p>T: A forrás alapján megállapítja, hogy az esztergomi</p>	10

	<p>érsekség alapításával létrejön a Mainzitol független magyar egyházszervezet.</p> <p>T: Definiálja a tizedet, ami az egyház által szedett 1/10-ed terményadó. Megállapítja, hogy ezt az egyház szedi be, és István ezzel tartja fent az egyházat.</p> <p>T: Hangsúlyozza, hogy István templomépíttetési és adományozási rendelkezéseivel segítette az egyházszervezet felépítését.</p> <p>T: Megemlíti a pannonhalmi apátság jelentőségét.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M: A diák alapvetően a magyar keresztény egyházszervezet kialakulásáról és működéséről ír, de tisztázza a független magyar egyház fontosságát is.</p> <p>T: A diák kifejti, hogy a Királyi Magyarország nem tudna fennmaradni a keresztény Európában a kereszténység átvétele nélkül. Géza jelentőségére is kitér.</p> <p>T: I. István 10 egyházmegyére osztja az országot. A magyar egyházszervezet élén az esztergomi érsek áll.</p> <p>T: Az esztergomi érsek a világi hatalomtól független, csak a pápa alatt áll, közvetlenül. István hozzájárult, hogy 1001-ben a magyar egyházszervezet függetlenedjen a német egyháztól.</p> <p>T: Géza és István hittérítő papokat, szerzetesrendeket hívnak be az országba, ezzel segítve a kereszténység terjesztését.</p> <p>T: I. Szent István 2 törvénykönyve, melyben kiváltságjogokkal ruházza fel az egyházat: szolgáltatások az egyháznak (tized), keresztény hitelvek törvényben rögzítése és betarttatása.</p> <p>T: Szigorú rendeletekben kötelezi a magyarokat a kereszténység átvételére, bünteti a pogány hitek gyakorlását.</p> <p>T: Kitér a diák a kereszténység szerepére a központi, királyi hatalom megerősítésében. Megemlíti, hogy a kereszténység legitimálja Istvánt törvényes királyként (primogenitúra).</p> <p>T: Kihangsúlyozza a keresztény egyház szerepét a korabeli Magyar Királyságban végbemenő oktatásügyi, technikai, gazdasági, termelési fejlődésben. (nyugati eljárások átvétele, szerzetesi iskolák, stb.)</p>	12
Megszerkesztettség,	A diák nagyobb helyesírási hiba nélkül egész	8

nyelvhelyesség	mondatokban fejezi ki gondolatait.	
Összpontszám:	osztó: 3	48
Vizsgapontszám:		16

7. Hunyadi Mátyást reneszánsz udvartartása kiépítésében dinasztia alapítási célja is vezérelte. Ismereteid, források és az atlasz segítségével, röviden írd le, - hadi sikerein túl - milyen módon (pl. kulturális értékek által) vívta ki a külföldiek elismerését! (7 pont)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	
Feladatmegértés	A diák Hunyadi Mátyás kimagasló műveltségéről, udvartartása fényét emelő humanista-reneszánsz kultúra meghonosításának formáiról (annak szereplőiről) ír, kitér ezek nemzetközi elismerést kiváltó szerepére. A témát kulturális szempontból közelíti, jelentősen (pl. hadi sikerek irányába) nem tér el.	4
Tájékozódás térben és időben	M: A diák a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T: Magyar Királyság, XV. század második fele, Hunyadi Mátyás (1458-90) kora, a reneszánsz időszaka (<i>quattrocento vége</i>), Buda, Visegrád	4
Szaknyelv alkalmazása	M: A diák helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T: reneszánsz, humanizmus, Corvinák (=Bibliotheca Corviniana), kódex, mecénás, udvartartás	4
Források használata	M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T: A források által említ Vitéz János és Hunyadi János által folytatott tudatos, széleskörű neveltetését, tudósi és mecénási szemléletét. T: Ír felesége, Beatrix kulturális és dinasztikus szerepéről, kitér Mátyás legjelentősebb örökségére, a Corvinákra is. T: Említi a visegrádi udvar jelentőségét. T: (+Az atlasz segítségével megnevez más magyar reneszánszhoz köthető személyeket [Janus Pannonius, Galeotto Marzio, Thúróczy János, Hess András] és műveket [Chronica Hungarorum, Budai palotanegyed], említi az egyetemi kísérletet, tanulmányutakat)	6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M: A diák alapvetően Mátyás reneszánsz műveltségéről, udvartartásának kialakulásáról és jelentőségéről ír.</p> <p>T: Nevelése, műveltsége: Hunyadi-Zrínyi család, Vitéz János által nagy gondot fordított Mátyás neveltetésére, kiművelésére. Apja mellett már fiatalon elsajátította a kor diplomáciai államigazgatási fogásait. Uralkodása alatt, külföldi (bolognai, padovai, kölni, párizsi) tanulmányutak által kinevelte a magyar humanisták első generációit is (Janus Pannonius, Bakócz Tamás).</p> <p>T: Aragóniai Beatrix és szerepe: Első felesége halála után, középnemesi származásának kompenzálására veszi el (1476) I.Ferdinánd (nápolyi király) lányát, aki által felgyorsult a reneszánsz meghonosodása, komoly hatást gyakorolt a magyar művészeti életre fellendülésére és az udvartartás pompájára, protokolljára is.</p> <p>T: Művészetek pártolója, hírneve: A reneszánsz kultúra híres mecénásaként (különböző művészeti ágakat képviselő) művészeket, tudósokat, mérnököket hívott be (zömében Itáliából). A magyar reneszánsz építészeti (budai palota együttes, visegrádi nyári lak), művészeti remekeinek (szobrok, irodalom, kódexek), udvara pompájának (zene, öltözködés, lakomák) hírét történetírók és a megvendégelt külföldi követek vitték Európa szerte.</p> <p>T: Hagyatéka: Uralkodása során, költségeket nem kímélve, páratlan választékú, a kor teljes európai (görög és latin) műveltségét felölelő tematikus kódextárat hozott létre (Bibliotheca Corviniana; Corvinák).</p>	8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	2
Összpontszám:	osztó: 4	28
Vizsgapontszám:		7

8. Ez a feladat a három részre szakadt Magyarországról szól. A források és saját ismereteid alapján mutasd be a Királyi Magyarország berendezkedését. Válaszodban térj ki a Hódoltsággal és Erdéllyel való kapcsolatára is. (16 pont)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	
Feladatmegértés	A vizsgázó a Királyi Magyarországot mutatja be. A válasz lényegre törően mutatja be a rendi berendezkedést és a folyamatos török elleni harcot. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	8
Tájékozódás térben és időben	M: A vizsgázó elhelyezi a történelmi eseményeket térben és időben. T: rögzíti, hogy az ország három részre szakadása 1541, Buda eleste és az 1699, karlócai béke közötti időszak, és megállapítja, hogy a Királyi Magyarország a Dunántúl ÉNY-i sávja+Felvidék, a Hódoltság nagyrészt az Alföld és Dél-Dunántúl, az Erdélyi Fejedelemség pedig Erdély területén található.	4
Szaknyelv alkalmazása	M: A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T: Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. főváros, meghódított terület, stb. T: Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat:pl. Udvari Haditanács, Magyar Kamara/Kancellária, rendi dualizmus, kettős adóztatás, főkapitányság.	6
Források használata	M: A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T: rögzíti a Habsburg kormányzat felépítését, és megállapítja, hogy az Udvari Haditanács (nincs magyar tag - Hadik András mint kivétel) kívül minden szervnek van magyar megfelelője. T: rögzíti, hogy az országrész védelmét a főkapitányságok látják, bemutatja az új végvárrendszert (atlasz!) és megállapítja, hogy ez hatalmas kiadásokat rótt a költségvetésre, ezzel kapcsolatban elemzi a Magyar Kamara bevételeit. T: rögzíti a végvári katonák nehéz életkörülményeit (se pénz, se posztó) és megállapítja, hogy más jövedelemforrásokat kellett keresniük (mezőgazdaság, kocsmáltatás), de sokan a fosztogatás felé fordultak. T: Bocskai politikai végrendelete alapján megemlíti a magyar nemesség egyesítési törekvéseit.	10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A vizsgázó feltárja a Magyar Királyság államberendezkedését, és bemutatja ezek hatásai a mindennapi életre.	12

	<p>T: rögzíti, hogy fennmarad a magyar rendi szervezet, és megállapítja, hogy Hbs uralkodó kénytelen együttműködni a magyar rendekkel, ami a rendi dualizmus kialakulásához vezet. Az új központ Pozsony lesz, az egyház központját Nagyszombatra helyezi át.</p> <p>T: rögzíti a magyar rendek jogait: pl. adómegajánlási jog, közép- és alsófokú bírászkodás, adószedés, ráadásul megmaradtak a rendi szervezetek is, esetleg felsorol néhány tisztséget.</p> <p>T: rögzíti a kettős adóztatás fogalmát (peremterületeken mind a török defterdárok, mind a magyar földesurak szednek adót).</p> <p>T: rögzíti, hogy a Habsburgok saját uralmuk alá akarták vonni Erdélyt, de erről a tervéről PAPIRON az 1570-es speyeri szerződésben lemond. (I. Miksa Mo. törvényes királya, János Zsigmond erdélyi fejedelem.)</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	8
Összpontszám:	osztó: 3	48
Vizsgapontszám:		16

- 9. Az alábbi feladat a 1848-1849-es forradalom és szabadságharc nemzetközi hátterére vonatkozik. A források, az atlasz és saját tudásod segítségével válaszold meg, hogy miért volt kulcsfontosságú szerepe a nemzetközi folyamatoknak a magyar forradalom és szabadságharc kitörésében és bukásában! (7 pont)**

Szempontok	Műveletek, tartalmak	
Feladatmegértés	A diák alapvetően az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc nemzetközi hátteréről ír, kitérve annak jelentőségére a forradalom kitörése és a szabadságharc bukása szempontjából.	4
Tájékozódás térben és időben	<p>M: A diák a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T: A forradalom és szabadságharc nemzetközi hátterének vizsgálatát a XIX. század Európájában folytatja.</p>	4
Szaknyelv	M: A diák helyesen alkalmazza az általános, illetve a	4

alkalmazása	témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T: nacionalizmus, nemzetállam, Szent Szövetség, népek tavasza, forradalom, szabadságharc, forradalmi hullám, Habsburg Birodalom, intervenció	
Források használata	M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T: Bemutatja a Szent Szövetség rendszerét, a forrás alapján utal a kölcsönös segítségnyújtás alapelveire. T: Utal a forrás alapján a XIX. században kialakuló nacionalizmusra és az erősödő nemzetállami törekvésekre. T: Az atlasz alapján utal a „népek tavaszának” forradalmi hullámára, említve a főbb városokat (italiai területek, Berlin, Párizs, Bécs, Prága, Pest, stb.)	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A diák feltárja 1848-1849-es forradalom és szabadságharc nemzetközi hátterét, kitérve annak hatására. T: A Szent Szövetség rendszere 1815-ben alakul, az alapító tagok (I. Sándor Oroszo., I. Ferenc Habs. Bir., III. Frigyes Vilmos Poroszo.) az 1815-ös bécsi kongresszuson határoznak a szövetségről, ugyanebben az évben meg is állapodnak. A Szövetség alapvetően a 1789-es francia forradalom példáján okulva kölcsönös segítségnyújtást határoz meg bármely országban kitörő forradalom esetén. A szövetséghez Anglia, az Oszmán Birodalom és a pápa kivételével minden európai uralkodó csatlakozik. T: Ezzel párhuzamosan a nacionalizmus terjedő eszméje a nemzeti alapon szerveződő, nemzetállamok létrejöttét vetíti elő. T: 1848 első hónapjaiban Európa több nagyvárosában is forradalom robban ki. A „népek tavasza” forradalmi hullám kiváltó okai különbözőek (Ny-EU: választójog, munkások jogai; K-EU: nemzeti egység és függetlenség). T: Az 1848-as pesti forradalom kitörése is ebbe a forradalmi hullámba illeszkedik. A nacionalista törekvések központi szerepet kapnak a forradalom kitörésében és alakulásában, az 1849. április 14-i Függetlenségi Nyilatkozattal pedig már a független nemzetállam a cél. T: A forradalom leverésében végül I. Miklós orosz cár a Szent Szövetség jegyében nyújt katonai segítséget Ferenc Józsefnek, így ezzel az	8

	intervencióval a magyar szabadságharc 1849. augusztus 13-án elbukik.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A diák fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. A diák megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	2
Összpontszám:	osztó: 4	28
Vizsgapontszám:		7

10. A feladat a XVIII. századi demográfiai változásokkal kapcsolatos. A források és saját ismereteid alapján mutasd be Magyarország népességcsökkenésének okait, újratelepítésének folyamatát és annak demográfiai következményeit – kitekintésként térj ki a soknemzetiségűvé válásból fakadó jövőbeli problémákra! (16 pont)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	
Feladatmegértés	A diák a XVIII. századi magyarországi demográfiai változások bemutatására törekszik: megemlíti néhány előzményt, bemutatja a benépesítés formáit, és utal a nemzetiségek helyzetére, a soknemzetiségűvé vált ország későbbi, lehetséges problémáira a források alapján.	8
Tájékozódás térben és időben	M: A vizsgázó elhelyezi a történelmi eseményeket térben és időben. T: XVIII. századi Magyar Királyság területe T: Várháborúk (1552-1566), tizenöt éves háború (1591-1606), felszabadító háborúk, Rákóczi-szabadságharc (1703-1711)	4
Szaknyelv alkalmazása	M: A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T: Pl.: népesség, demográfia, hungarus-tudat, soknemzetiségű és kevert nemzetiségű ország, nacionalizmus, belső vándorlás (migráció), öntevékeny és szervezett betelepítés, svábok, stb.	6
Források használata	M: A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T: rögzíti, hogy a Magyar Királyság népessége a XVIII. sz. elején ugyanakkora volt, mint Mátyás idejében; a benépesítés után a népesség növekedni kezdett T: a XVIII. sz. elejére (1711) tehető demográfiai	10

	<p>mélypont az előző századok harcainak, járványoknak, éhínségeknek következménye</p> <p>T: a betelepítésnek több formája volt (szervezett, mint a németeknél; említi, hogy emellett öntevékeny betelepülés és belső vándorlás is történt)</p> <p>T: Magyarország soknemzetiségűvé vált.</p> <p>T: Nemzetiségi ellentétek kezdetben nem voltak, a nacionalizmus térnyerésével viszont a nemzetiségek visszanyúlnak saját kultúrájuknak gyökereihez</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M: A vizsgázó feltárja a XVIII. századi demográfiai változások okait és következményeit.</p> <p>T: feltárja, hogy a népesség növekedése a öntevékeny betelepülésnek, ill. szervezett betelepítésnek a következménye</p> <p>T: a népesség helyreállítása az ország további fejlődésének (ipar, mezőgazdaság) legfontosabb alapja volt</p> <p>T: utal arra, hogy vallási szempontok is döntőek voltak a betelepítéseknél</p> <p>T: a szervezett betelepítéseket és a belső migrációt is különböző kedvezményekkel segítették a földesurak</p> <p>T: a korábbi évek következménye volt a népességfogyás, a kietlen területek szaporodása; az emberek ezért a török által legjobban sújtott területekre, az ország középső részébe vándoroltak, völgyekbe, síkságokba munkaerőhiány miatt (magyar, szlovák, ruszin, román lakosság);</p> <p>T: mások az ország peremterületéről, hegyvidékekről érkeztek belsőbb területekre, jobb földek reményében; őket a nemesek is csalogatták munkaerő gyanánt (csehek, lengyelek, ruszinok, románok)</p> <p>T: a XVIII. században az uralkodók különböző rendeletekben korlátozza, vagy épp engedélyezi bizonyos vallások gyakorlását (pl. II. József)</p> <p>T: utal rá, hogy kezdetben nemzetiségi törekvésekkel még nem találkozunk, a hungarus-tudat, az „egy hazában élés” összetartja az embereket; a nacionalizmus térnyerésével azonban minden nemzet visszanyúl gyökereihez, mely a később súlyos ellentétekhez vezet; ezek az ellentétek a reformkor idején tetőznek</p>	12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	8
Összpontszám:	osztó: 3	48
Vizsgapontszám:		16

